

Violència domèstica i delinqüència contra les dones

Codi: 100464

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500257 Criminologia	OB	3	2

Professor de contacte

Nom: Encarnación Bodelón González

Correu electrònic: Encarna.Bodelon@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Leonor Maria Cantera Espinosa

Lucia Ortiz Amaro

Paula Arce Becerra

Prerequisits

Haver cursat primer i segon.

Objectius

Les violències familiars i contra les dones són unes de les formes més serioses de delictes. L'objectiu general de l'assignatura és entendre les característiques específiques d'aquestes formes de vulneracions dels drets de les persones, així com conèixer els mecanismes d'intervenció de forma integral.

Els objectius específics són: conèixer les epistemologies explicatives de les violències envers les dones i de les violències en l'àmbit de les relacions familiars; entendre la intervenció del sistema penal com una part del conjunt d'intervencions que es porten a terme des de les polítiques públiques, les seves característiques i conseqüències; i introduir la perspectiva de gènere com a marc de referència en les intervencions contra les violències envers les dones.

Competències

- Accedir i interpretar les fonts de dades sobre la criminalitat.
- Analitzar el conflicte i la criminalitat utilitzant les teories criminològiques i els seus fonaments psicològics i sociològics.
- Demostrar que es comprenen els models de prevenció i intervenció de la criminalitat més adequats per a cada problema específic.
- Demostrar que es comprenen les teories criminològiques.
- Demostrar que es coneix la diversitat de polítiques criminals per afrontar la criminalitat i els seus diferents fonaments.

- Dissenyar una recerca criminològica identificant l'estratègia metodològica adequada als objectius plantejats.
- Identificar els recursos socials existents per intervenir en el conflicte i en la criminalitat.
- Redactar un treball acadèmic.
- Relacionar-se respectuosament amb persones.
- Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Transmetre oralment les idees a una audiència.
- Treballar de manera autònoma.
- Treballar en equip i en xarxa.
- Utilitzar les tècniques d'avaluació del risc i les necessitats criminògenes d'una persona per determinar la proposta d'intervenció.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar amb criteri científic les informacions obtingudes en les bases de dades criminològiques.
2. Aplicar amb precisió els models de prevenció en situacions concretes de criminalitat.
3. Aplicar de manera eficaç els fonaments de les diferents polítiques criminals en l'activitat professional.
4. Aplicar el coneixement científic criminològic per analitzar la delinqüència.
5. Aplicar les teories criminològiques.
6. Escollir de manera adequada el recurs social per a cada cas d'intervenció professional.
7. Inferir els models d'intervenció en funció d'una avaluació de necessitats prèvia eficaç.
8. Redactar un treball acadèmic.
9. Relacionar-se respectuosament amb persones.
10. Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
11. Transmetre oralment les idees a una audiència.
12. Treballar de manera autònoma.
13. Treballar en equip i en xarxa.
14. Utilitzar la metodologia d'investigació necessària en funció de la recerca criminològica plantejada.

Continguts

1. Introducció al concepte violència.

- 1.1. Regles relacionades a la violència.
- 1.2. Construcció social i normes.
- 1.3. Violència i context social.
  - 1.3.1. Respostes socials i respostes estructurals.

2. Tipologia de la violència de gènere en la parella.

- 2.1. Elements per a l'identificació.
- 2.2. Estereotips de gènere.
- 2.3. Mites sobre la violència contra les dones.

3. Models explicatius i conceptes teòrics de la violència de gènere en la parella.

- 3.1. La construcció de les masculinitats sexistes i la violència.

4. Vincles afectius i les relacions de maltractament: agressor i víctima.

- 4.1. Factors a tenir en compte al moment de realitzar programes de prevenció de la violència masculista.

5. Un problema global: la lluita contra les violències envers les dones a nivell internacional.

5.1. La violència envers les dones en les resolucions i declaracions de la ONU.

5.2. Lleis contra les violències envers les dones i violència domèstica a Amèrica Llatina i Europa.

6. Les dades sobre la violència de gènere.

6.1. Les enquestes de victimització.

6.2. Les dades judicials.

6.3. Les dades qualitatives.

7. La legislació contra les violències envers les dones a Espanya i Catalunya.

7.1. La Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género.

7.2. La legislació autonòmica en matèria de violència envers les dones: la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.

8. El desenvolupament de les polítiques públiques contra la violència de gènere i masclista.

8.1. Evolució de les polítiques públiques en matèria de violències sexistes.

8.2. Els plans contra la violència de gènere i les violències masclistes.

8.3. Els protocols d'intervenció i els seus àmbits.

9. Les pràctiques en l'àmbit de l'administració de Justícia.

9.1. Les experiències de les dones en l'administració de Justícia.

9.2. Mites sexistes en l'administració de Justícia.

10. Intervencions amb dones que han patit violències masclistes.

10.1. La diversitat de les violències i de les dones.

10.2. Conseqüències en les dones i les/els menors

10.3. Bones pràctiques professionals.

Metodologia

La metodologia combinarà les classes teòriques amb els seminaris i les activitats formatives a l'aula.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classe teòrica	22,5	0,9	5, 6
Seminari	22,5	0,9	1, 7
Tipus: Supervisades			
Treball en grup	22,5	0,9	5, 6, 7

Treballs individuals	22,5	0,9	1, 7
Tipus: Autònomes			
Estudi i preparació de la prova individual	60	2,4	1, 5

Avaluació

El model d'avaluació es continuada. El professorat valorarà la participació, els treballs grupal (1) i individuals (2) i la prova individual, tornarà corregits els materials amb propostes de millora.

1. Condicions per a ser avaluat: Assistència d'un 100% a les classes i participar activament en les classes, així com lliurar els treballs individuals i grupal.
2. Requisits per a superar l'assignatura: Cal tenir un nota mínima de 5 en cadascuna de les tipologies d'activitats que conformen l'avaluació.
3. Recuperacions: Si un/a alumne no supera alguna de les activitats tindrà una possibilitat de recuperar. La recuperació del treball de grup i la participació es farà durant les setmanes lectives. Els treballs individuals i la prova avaluadora durant les setmanes de recuperació.
4. El plagi de treballs i copiar durant l'examen suposaran una qualificació de 0 en l'assignatura i la pèrdua de la recuperació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Participació i debats	5%	0	0	6, 9, 10, 11, 13
Prova individual	30%	0	0	1, 4, 5, 8, 10, 12
Treball grupal	45%	0	0	2, 9, 11, 13
Treballs individuals	20%	0	0	3, 7, 8, 10, 12, 14

Bibliografia

L'alumnat té a la seva disposició un conjunt de materials d'obligatòria lectura (veure a continuació el llistat de Lectures bàsiques) per preparar les classes i les activitats d'avaluació. Així mateix, es faciliten altres referències d'interès per aprofundir en els temes estudiats i realitzar els treballs individuals i grupals (veure a continuació Altres referències d'interès). El professorat donarà a classe les orientacions necessàries per guiar la lectura d'aquests materials complementaris, que no és obligatòria.

LECTURES BÀSIQUES

- 1) ONU MUJERES (2012). Manual de legislación sobre la violencia contra la mujer (pp. 1-27). Disponible en: http://www.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2012/12/unw_legislatio
- 2) Gondra, Josu (2013). "La prevalença de la violència contra la dona. El debat internacional i la situació a Catalunya". Apunts de seguretat N° 12 (pp. 33-62). Disponible en: http://victimesviolencia.gencat.cat/web/.content/home/010_el_departament/publicacions/seguretat/apunts_de_se
- 3) Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género. Disponible en: <https://www.boe.es/boe/dias/2004/12/29/pdfs/A42166-42197.pdf>

- 4) Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista. Disponible en:
<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/5123/969239.pdf>
- 5) Encarna Bodelón, (2014), "Violencia institucional y violencia de género", Análes de la Cátedra Francisoco Suárez, n. 48, , págs. 131-155
- 6) Bodelón, Encarna (2013). "La denúncia i el silenci: dues estratègies de les dones per lluitar contra la violència masclista", Apunts de seguretat N° 12 (pp. 123-149). Disponible en:
http://victimesviolencia.gencat.cat/web/.content/home/010_el_departament/publicacions/seguretat/apunts_de_se
- 7) Bosch, Esperanza y Ferrer, Victoria (2012). "Nuevo mapa de los mitos sobre la violencia de género en el siglo XXI", Psicothema, Vol.24, N° 4 (pp. 548-554). Disponible en:
http://www.mimp.gob.pe/files/programas_nacionales/pncvfs/Proyecto_Apoyo_Asoacion_Juristas/Nuevo_mapa_
- 8) Paloma Marín (2011). "El mite de les denúncies falses", en Dones Juristes, Jornades Llei 1/04 de mesures integrals contra la violència de gènere. Anàlisi de sis anys d'aplicació. Disponible en:
<http://donesjuristes.cat/web/documents/pPML.pdf>
- 9) Beiras, A. & Cantera, L. (2012). "Violencia, subjetividades y masculinidades. Reflexiones dirigidas a la intervención con hombres violentos". Psicología comunitaria internacional. Aproximaciones a los problemas sociales contemporáneos. Vol. II. Puebla: Editorial UIP.
- 10) I am a bull! The construction of masculinities in a group of men per masculinities, violence, bull, domination, subjectivity:
<http://recursostic.javeriana.edu.co/sitio/psicologica/sccs/articulo.php?id=10488&PHPSESSID=8a31f52fa065d8>
- 11) Resonances arising from Sheltering in the Family Dynamics of Brazilian Women in situations of Violence
<http://recursostic.javeriana.edu.co/sitio/psicologica/sccs/articulo.php?id=13507>
- 12) Hester, M, 2015, '[Reflections on criminal \(in\)justice in cases of rape](#)'. Papers from the British Criminology Conference, vol 15., pp. 26-42
- 13) Cantera, L. (1999). Te pego porque te quiero. La violencia en la pareja. Barcelona: UAB.
- 14) Cantera, L. (2002). "Violencia Doméstica". Lectora, 8. Págs. 71-77. Disponible en:
<http://revistes.iec.cat/index.php/lectora/article/viewArticle/42960>

ALTRES REFERÈNCIES D'INTERÈS

- Amnistía Internacional (2012). ¿Qué justicia especializada? A siete años de la Ley Integral contra la Violencia de Género: obstáculos al acceso y obtención de justicia y protección. Madrid.: Amnistía Internacional. Disponible en:
<https://doc.es.amnesty.org/cgibin/ai/BRSCGI/Que%20justicia%20especializada.informe%202012?CMD=VEROB>
- Añón, María José., Mestre, Ruth (2005). "Violencia sobre las mujeres: discriminación, subordinación y derecho", en Boix, J., Martínez, E., La nueva ley contra la violencia de género. Madrid: Iustel.
- Bosch, E., Ferrer, A. (2002). La voz de las invisibles. Las víctimas de un mal amor que mata. Madrid. Ed. Cátedra. Col. Feminismos.
- Bodelón González, Encarna, Encarna (2008). "La violencia contra las mujeres y el derecho no androcéntrico: pérdidas en la traducción jurídica del feminismo", en Lorenzo P., Maqueda, M. L. y Rubio A. (coords.), Género, Violencia y Derecho, Tirant lo Blanch, Valencia, pp.275-300.
- Bodelón González, Encarna (2012). "Políticas Públicas contra la Violencia patriarcal en España y Brasil", R. EMERJ, V.15, n° 57, edición Especial, Río de Janeiro.
- Bodelón González, Encarna (2012). Violencia de género y las respuestas de los sistemas penales, Ediciones Didot, Buenos Aires.

- Cala, María Jesús (2011). La renuncia a continuar el procedimiento judicial en mujeres víctimas de violencia de género: un estudio en la comunidad autónoma de Andalucía. Disponible en: http://www.observatorioviolencia.org/upload_images/File/DOC1331115205_2012-301_TEMA_A_FONDO_Renur
- Calvo, Manuel (2005), "Evaluación de la respuesta jurídica frente a la violencia de género. Análisis de la ley orgánica 1/2004, de Medidas de Protección Integral contra la violencia de Género", Cuadernos Penales José María Lizón, 17-54.
- Cantera, Leonor (2005). La violència a casa. Caixa Sabadell. Barcelona.
- Dobash, Emerson y Dobash, Russell (1992). Women, violence and Social Change. London:Routledge.
- Fernández-Bauzó, E.; Román, F.; Cruz, E. González-Armenteros, J. & Ávila, M. (2003). Masculinoque ninguno: Una perspectiva sociopersonal del género, el poder y la violencia. Santo Domingo. Editora Centenario.
- Ferreira, Gabriela (1992). Hombres violentos, mujeres maltratadas: aportes a la investigación y tratamiento de un problema social. Buenos Aires: Editorial Sudamericana.
- Ferrer Pérez, Victòria, Bosch, Esperanza (2010). "Los mitos románticos en España", Boletín de psicología, N°. 99, págs. 7-31.
- Gracia Ibáñez, Jorge (2011). El maltrato familiar hacia las personas mayores. Un análisis sociojurídico, Prensas Universitarias de Zaragoza.
- Gil Ruiz, Juana María (2007). Los diferentes rostros de la violencia de género. Madrid:Dykinson.
- Larrauri, Elena (2007). Criminología crítica y violencia de género. Madrid: Trotta.
- Laurenzo, Patricia (2004). "El nuevo delito de violencia doméstica", Artículo 14, Sevilla.
- Lorente, Miguel (2001). Mi marido me pega lo normal. Agresión a la mujer: realidades y mitos. Barcelona: Editorial Ares y Mares.
- Maqueda, María Luida (2006). "La violencia de género: entre el concepto jurídico y la realidad social", Artículo 14, pp. 4-16.
- Meza de Luna, María Elena (2010). Estereotipos de Violencia en el conflicto de Pareja. Tesis Doctoral.UAB: Bellaterra. Disponible en: <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/5478/meml1de1.pdf;jsessionid=FD3E437B8FEFC1DC0D3AD195AB3>
- Observatorio estatal de violencia sobre la mujer (2010). Informe del grupo de trabajo de investigación sobre el supuesto síndrome de alienación parental. Madrid.
- ONU (2006). Estudio a fondo sobre todas las formas de violencia contra la mujer. Informe del Secretario General (pp. 15-27).
- Osborne, Raquel (ed.)(2001). La violencia contra las mujeres. Realidad social y políticas públicas. Madrid: UNED.
- OSLS (2015). Violencia de Género: Intersecciones. Vol 5 No 2. Disponible en: http://papers.ssrn.com/sol3/JELJOUR_Results.cfm?form_name=journalbrowse&journal_id=1605943
- Rubio, Ana (coord.)(2004). Análisis jurídico de la violencia contra las mujeres. Sevilla: Instituto Andaluz de la Mujer. Serie Estudios n. 18.
- Roca, Neus y Masip, Júlia (2011). Intervención grupal en violencia sexista. Barcelona: Herder.

Ruiz-Jarabo Consuelo, Blanco Pilar (coord)(2005). La violencia contra las mujeres:prevención y detección:cómo promover desde los servicios sanitarios relaciones autónomas, solidarias y gozosas. Madrid: Ed. Díaz deSantos.